

УДК: 343.1

DOI: <https://doi.org/10.32366/2709-9261-2022-3-1-40-48>

Лоскутов Тимур Олександрович,
доктор юридичних наук, професор
(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м. Кривий Ріг)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2686-9201>

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБЛИВОГО ПОРЯДКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ОБУМОВЛЕНОГО ПРАВОВИМ РЕЖИМОМ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджуються загальні питання правового регулювання особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану. Аналізуються кримінальне процесуальне законодавство та наукові погляди щодо особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану. Визначаються загальні проблемні питання правового регулювання стосовно особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану, та пропонуються шляхи їх вирішення.

Ключові слова: *особливий порядок; правовий режим; судовий контроль; слідчі (розшукові) дії; заходи забезпечення кримінального провадження; досудове розслідування; процесуальна форма.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку доктрини кримінального процесу перевага надається диференційованій формі кримінального провадження. Вона здатна врахувати різні особливості конкретних ситуацій здійснення кримінального процесу. У юридичній літературі виокремлення особливих порядків кримінального провадження пов'язується з такими факторами: волевиявленням учасників кримінального провадження; характеристиками осіб, щодо яких здійснюється провадження; наявністю відомостей, що становлять державну таємницю; територією здійснення кримінального провадження; кримінальними проступками [1, с. 429–431]. Окрім перерахованих, можуть визначатися інші фактори для виокремлення особливих порядків кримінального провадження, зокрема режим воєнного, надзвичайного стану тощо. Саме дослідження питань правового регулювання особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану, на сьогодні є вкрай актуальним для України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі питання правової регламентації кримінального провадження в умовах воєнного стану розглядалися такими вченими, як А. М. Безносок, І. В. Гловюк, В. А. Завтур, О. В. Капліна, О. В. Лазукова, Л. М. Лобойко, Г. К. Тетерятник, В. М. Трофименко та інші. Попри те, що процесуалісти у своїх працях досліджували деякі проблеми, пов'язані з нормативним регулюванням особливого порядку кримінального провадження,

що обумовлений режимом воєнного стану, наразі залишаються питання, які потребують вивчення.

Метою статті є дослідження загальних питань правового регулювання особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану. Для досягнення вказаного результату слід виконати такі завдання: проаналізувати кримінальне процесуальне законодавство та наукові погляди щодо особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану; визначити загальні проблемні питання правового регулювання стосовно зазначеного особливого порядку кримінального провадження та запропонувати шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Правовий режим воєнного стану унеможливує ефективне застосування «звичайної» кримінальної процесуальної форми для реалізації кримінальної відповідальності. У зв'язку з небезпекою для держави, її органів, суспільства та кожної особи пріоритет надається публічному інтересу в кримінальному процесі, унаслідок чого використовуються норми кримінального процесуального законодавства, що суттєво обмежують права, свободи та законні інтереси людини у кримінальному провадженні. Водночас законодавчі приписи спрямовуються на результативне здійснення досудового та судового провадження в умовах воєнного стану для захисту країни, соціуму та окремої людини від кримінальних правопорушень. Тобто умови воєнного стану потребують реалізації диференційованої кримінальної процесуальної форми, «особливих» кримінальних процесуальних норм, зміст яких відповідає саме цьому правовому режиму.

Правовий режим воєнного стану вимагає здійснення особливого порядку кримінального провадження, що регулюється в Україні насамперед положеннями розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Норми останнього мають бути максимально узгодженими з потребами та цілями кримінального провадження в умовах воєнного стану.

Варто погодитися з В. М. Трофименком, який виокремлює кримінологічний критерій диференціації кримінальної процесуальної форми, сутність якого полягає у встановленні особливих (диференційованих) порядків здійснення кримінального провадження у зв'язку з існуванням особливих правових режимів, що діють у місці проведення досудового розслідування і судового провадження. В умовах чинного законодавства України такі особливі режими можуть характеризуватися як воєнний, надзвичайний стан або проведення антитерористичної операції. Установлення цих правових режимів обумовлюється обстановкою, яка через ті чи інші причини об'єктивного характеру склалася на певній території. Утім безпосередній вплив на процесуальну форму кримінального провадження здійснює саме правовий режим, адже ним обумовлюється необхідність істотних особливостей досудового розслідування і судового провадження [2, с. 277]. Правові режими, зокрема правовий режим воєнного стану, зумовлюють потребу диференціації кримінальної процесуальної форми, правову регламентацію особливого порядку кримінального провадження, який є релевантним до умов проведення воєнних дій. У межах такого особливого порядку кримінального провадження правове регулювання процесуальних дій і процесуальних рішень має відбуватися ефективно та якісно з урахуванням специфіки правового режиму воєнного стану.

З 24 лютого 2022 року 05 години 30 хвилин Президент України своїм Указом ввів в Україні воєнний стан строком на 30 діб [3]. 14 березня 2022 року Президентом України було продовжено строк дії воєнного стану в Україні ще на 30 діб [4]. Для сфери кримінального судочинства введення воєнного стану в Україні означає можливість застосування особливого порядку кримінального провадження, що регламентується розділом IX-1 КПК України. Зміст цього розділу КПК України був змінений та доповнений Законом України від 03 березня 2022 року «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану» [5].

Слушно зазначає В. А. Завтур, що телеологічне тлумачення норм розділу IX-1 КПК України дозволяє дійти висновку, що застосування цих правоположень законодавець пов'язує з потенційною загрозою активних бойових дій, особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, а також інших суспільно небезпечних явищ, що загрожують життю та здоров'ю громадян, наявність яких є підставою введення відповідних правових режимів. Зрозуміло, що повна реалізація всіх гарантій захисту прав та свобод за таких умов не є можливою і делегування окремих повноважень слідчого судді прокурору виступає запорукою ефективного виконання завдань кримінального судочинства у таких випадках [6, с. 271]. Активна фаза проведення воєнних дій унеможлиблює забезпечення реалізації прав і свобод людини у кримінальному процесі. Це, зокрема, стосується здійснення судового контролю за обмеженням прав і свобод учасників кримінального провадження. Під час бойових дій слідчі судді можуть бути позбавлені фізичної можливості, безпечних умов для проведення судового контролю за деякими слідчими (розшуковими) діями, негласними слідчими (розшуковими) діями, заходами забезпечення кримінального провадження (запобіжними заходами). За таких обставин доцільним є спеціальне правове регулювання через правову регламентацію заміни судового контролю на прокурорський нагляд у досудовому розслідуванні.

«Введення надзвичайних правових режимів, зокрема правового режиму воєнного стану (курсив мій. – Т. Л.), характеризується відносною раптовістю, підвищеним ступенем небезпеки для суспільства та держави, вимагає приведення в дію «нетипових» механізмів праворегулювання. Якщо ми звернемося до ст. 615 КПК України, відповідно до якої в умовах визначених надзвичайних правових режимів та відповідних обставин окремі повноваження слідчого судді щодо обмеження прав учасників провадження делегуються відповідному прокурору, то можемо констатувати обмеження прав учасників, інтересів яких стосуються такі рішення у частині забезпечення судового контролю» [7, с. 425]. Унормування можливості прийняття рішення керівником відповідного органу прокуратури про здійснення окремих слідчих (розшукових) дій та застосування певних заходів забезпечення кримінального провадження є вимушеним та спрямоване на оперативне досягнення бажаного результату кримінального процесу, а саме притягнення винної особи до кримінальної відповідальності в умовах воєнного стану.

На початку березня 2022 року законодавець у ст. 615 КПК України розширив перелік заходів забезпечення кримінального провадження та слідчих (розшукових) дій, рішення про реалізацію яких за необхідності може прийняти керівник відповідного органу прокуратури. Так, до змісту ст. 615 КПК України були

додані такі статті процесуального закону: 140, 170, 173, 189, 233, 245 та 294. Ці статті регламентують привід, накладення арешту на майно, вирішення питання про арешт майна, розгляд клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу, проникнення до житла чи іншого володіння особи, отримання зразків для експертизи, загальні положення продовження строку досудового розслідування [8]. Позитивно оцінюючи розширення процесуальних дій та заходів забезпечення, рішення про здійснення яких може винести керівник органу прокуратури під час режиму воєнного стану, слід зауважити, що система цих процесуальних засобів не охоплює всіх можливих ситуацій, котрі вимагають забезпечення дієвості кримінального провадження, гарантування належної поведінки учасників кримінального процесу.

Під час дії режиму воєнного стану може виникати необхідність забезпечувати ефективність кримінального провадження шляхом застосування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом (ст.148 КПК України), особистого зобов'язання, особистої поруки, застави, домашнього арешту (ст.ст. 179, 180, 181, 182 КПК України). Згідно з нормами КПК України вказані процесуальні засоби можуть реалізовуватися лише за рішенням слідчого судді. Тому відсутність вказівки на відповідні статті в положеннях ст. 615 КПК України не дає можливості застосовувати наведені заходи забезпечення (запобіжні заходи) керівником органу прокуратури в період воєнного стану.

Крім заходів забезпечення кримінального провадження, необхідно розглянути недоліки правового регулювання слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану. Так, В. А. Завтур справедливо визначає проблемність повноважень слідчого судді із затвердження результатів негласних слідчих (розшукових) дій, розпочатих у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням учиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину (ч. 1, 2 ст. 250 КПК України), адже про повноваження слідчого судді, передбачене ст. 250 КПК України в переліку, встановленому в ст. 615 КПК України, також не згадується [6, с. 273]. Недосконалість правової регламентації ст. 615 КПК України щодо відсутності в її змісті ст. 250 КПК України може свідчити про те, що у випадку невідкладного, за постановою прокурора, початку реалізації установа міцезнаходження радіоелектронного засобу (ч. 4 ст. 268 КПК України) або спостереження за особою (ч. 3 ст. 269 КПК України) необхідно звертатися до слідчого судді з відповідним клопотанням для легалізації рішення про здійснення вказаних негласних слідчих (розшукових) дій. Це, на нашу думку, є досить парадоксальним, оскільки згідно зі ст. 615 КПК України в період воєнного стану за відсутності об'єктивної можливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень стосовно надання дозволу на проведення всіх негласних слідчих (розшукових) дій, включаючи ті, що пов'язані з втручанням у приватне спілкування, такі повноваження може реалізовувати керівник відповідного органу прокуратури.

Розглянуті проблемні питання правового регулювання ст. 615 КПК України в частині правової регламентації судового контролю під час досудового розслідування не є вирішеними. Щодо судового контролю за проведенням слідчих (розшукових) дій або застосуванням заходів забезпечення кримінального провадження можна виокремлювати й інші недоліки кримінального процесуального регулювання.

Для уникнення згаданих вище та інших можливих проблем правового регулювання пропонуємо у змісті ст. 615 КПК України наводити перелік не окремих статей КПК України, а визначати глави КПК України, що стосуються всіх заходів забезпечення кримінального провадження, слідчих (розшукових) дій, щодо яких судовий контроль слідчого судді може замінюватися на прокурорський нагляд керівника відповідного органу прокуратури.

Такий варіант унормування делегування повноважень слідчого судді керівнику відповідного органу прокуратури під час дії воєнного стану є більш досконалим, оскільки враховує можливість невідкладної заміни судового контролю на прокурорський нагляд щодо всієї системи заходів забезпечення кримінального провадження (у тому числі запобіжних заходів) та слідчих (розшукових) дій, включаючи негласні слідчі (розшукові) дії. Запропоновані законодавчі зміни сприятимуть ефективному вирішенню завдань кримінального процесу в частині швидкого та повного кримінального провадження в умовах воєнного стану.

Окрім проблемності правового регулювання вимушеної заміни повноважень слідчого судді та повноваження керівника відповідного органу прокуратури, слід звернути увагу на недосконалість загальної структури та змістовного наповнення розділу IX-1 КПК України, який, до речі, містить лише дві статті (615, 616).

Варто підтримати позицію О. В. Лазукової, яка на основі комплексного дослідження особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або в районі проведення антитерористичної операції робить висновок, що наявний вітчизняний досвід нормативного регулювання кримінального провадження в умовах дії особливих правових режимів не може бути використаний у зв'язку з його неефективністю, фрагментарністю і невідповідністю сучасним уявленням про права людини й демократичну, соціальну, правову державу [9, с. 4]. Особливо значимими для захисту людини та держави від кримінальних правопорушень є негативні наслідки неякісного правового регулювання особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану, оскільки останній реалізовується у складних умовах проведення бойових дій.

У змісті ст. 615 КПК України регламентуються в загальному вигляді багато аспектів кримінальної процесуальної діяльності щодо періоду воєнного стану. Зокрема, у цій статті встановлюються особливості кримінального провадження, що стосуються: початку досудового розслідування, фіксування кримінального провадження, зупинення строків досудового розслідування, продовження строку тримання під вартою, оскарження рішень, дій або бездіяльності прокурора, винесені чи здійснені у межах повноважень, делегованих від слідчого судді [8]. Ще більше процесуальних особливостей під час правового режиму воєнного стану пропонується унормувати у ст. 615 КПК України у проекті Закону України № 7183 від 20 березня 2022 року «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану» [10]. У положеннях ст. 616 КПК України врегульовуються особливості скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації на особливий період або зміна запобіжного заходу з інших підстав [8].

Правове регулювання значного обсягу процесуальних питань особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом

воєнного стану, у двох статтях КПК України не можна визнати коректним та прийнятним. Необхідно погодитися з Є. Крапивіним, який підкреслює, що основні зміни вносяться до ст. 615 КПК України, а оскільки це вже третє, то не можемо не зробити застереження з боку юридичної техніки. Попри наявність окремого розділу IX-1 КПК України, присвяченому предмету пропозицій законодавчої ініціативи, усі зміни пропонуються до цієї статті, а також шляхом доповнення ст. 615-1 КПК України. З точки зору законодавчої техніки такі дії є неприпустимими, а тенденція до внесення постійних змін до цієї статті тільки набирає обертів, починаючи з 24 лютого 2022 року. Так чи інакше на одному з етапів такого вдосконалення законодавства доведеться структурувати цей розділ, розділити ст. 615 КПК України на відповідні змістовні частини, тобто надати викладенню норм закону системного вигляду. Зрозуміло, що це потребує додаткових зусиль, проте варто вже на цьому етапі чи на наступному врахувати таку необхідність. Інакше – це може призвести до помилок законодавчого регулювання, помилок у правозастосуванні та інших негативних наслідків [11].

Спроба законодавця охопити багато особливостей кримінального провадження щодо воєнного стану в двох статтях призвела не лише до окремих дефектів кримінальної процесуальної регламентації, а й до того, що поза межами правового регулювання розділу IX-1 КПК України залишилися важливі аспекти досудового та судового кримінального провадження. Наприклад, у змісті ст.ст. 615, 616 КПК України відсутні особливості нормативної регламентації загальних засад кримінального провадження під час воєнного стану, переважна більшість яких пов'язана із забезпеченням основоположних прав і свобод людини у кримінальному процесі.

До того ж важко позитивно оцінити окремі прагнення правотворців щодо покращення правового регулювання кримінального провадження в умовах воєнного стану поза межами розділу IX-1 КПК України. Зокрема, проектом Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану», окрім ст. 615 КПК України, пропонується внесення змін та доповнень до різних розділів на глав КПК України [10]. У разі прийняття цих пропозицій на законодавчому рівні правозастосовникам необхідно буде шукати потрібну процесуальну норму в різних частинах КПК України для практичної реалізації під час воєнного стану. Цей процес може бути тривалим, складним та недоцільним в умовах проведення бойових дій. Тому вважаємо, що правове регулювання особливостей правового регулювання кримінального провадження в умовах воєнного стану має здійснюватися окремо в розділі IX-1 КПК України.

Правове регулювання особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану, потрібно вдосконалювати шляхом оптимізації структури розділу IX-1 КПК України, доповнення останнього іншими статтями, призначеними регламентувати особливості кримінального провадження під час бойових дій. Тобто до розділу IX-1 КПК України мають бути введені окремі статті щодо регламентації сфери дії кримінального процесуального законодавства, засад кримінального провадження, учасників кримінального провадження, доказів і доказування, фіксування кримінального провадження, процесуальних строків, заходів забезпечення кримінального провадження, загальних положень досудового розслідування, слідчих

(розшукових) дій тощо. Отже, важливі питання кримінального провадження в умовах воєнного стану буде врегульовано структурно та послідовно. До того ж належна структурність правової регламентації особливого порядку кримінального провадження, пов'язаного з правовим режимом воєнного стану, сприятиме чіткості та якості змістовного наповнення розділу IX-1 КПК України.

Висновки. У результаті аналізу положень кримінального процесуального законодавства та наукових поглядів щодо особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану, можна зробити висновок, що зміст ст. 615 КПК України є недосконалим та потребує законодавчого доопрацювання.

Необхідно змінити правове регулювання ст. 615 КПК України в частині регламентації делегування повноважень слідчого судді керівнику відповідного органу прокуратури під час дії воєнного стану. Зі змісту ст. 615 КПК України слід виключити перелік окремих статей КПК України та передбачити глави КПК України стосовно всіх заходів забезпечення кримінального провадження, слідчих (розшукових) дій, щодо яких судовий контроль може замінюватися на прокурорський нагляд.

Потребує вдосконалення структура розділу IX-1 КПК України шляхом його доповнення іншими статтями, що регламентуватимуть окремі процесуальні аспекти особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану.

Перспективи подальших розвідок у зазначеному науковому напрямі вбачаємо в розгляді проблем правового регулювання початку досудового розслідування в умовах воєнного стану та визначенні недоліків правової регламентації процесуальних строків особливого порядку кримінального провадження, обумовленого правовим режимом воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Лобойко Л. М. Кримінальний процес : підручник. К. : Істина, 2014. 432 с.
2. Трофименко В. М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві : монографія. Х. : ТОВ «Оберіг», 2016. 304 с.
3. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 05.04.2022).
4. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні : Указ Президента України № 133/2022 від 14 березня 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1332022-41737> (дата звернення: 05.04.2022).
5. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану : Закон України від 03 березня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20#n5> (дата звернення: 05.04.2022).
6. Завтур В. А. Оцінка допустимості доказів, отриманих у порядку ст. 615 КПК України. *Правове життя сучасної України* : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 3. С. 269–274.
7. Тетерятник Г. К. Дія у просторі та часі норм, які регулюють порядок кримінального провадження в умовах надзвичайних правових режимів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 424–427.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 05.04.2022).
9. Лазукова О. В. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2018. 20 с.

10. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану» № 7183 від 20.03.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1247144> (дата звернення: 05.04.2022).
11. Крапивін Є. Парламент під час війни. Третє засідання: що зміниться у кримінальній юстиції? *JustTalk*. 24 березня 2022 року. URL: <https://justtalk.com.ua/post/parlament-pid-chas-vijni-trete-zasidannya-scho-zminitsya-u-kriminalnoi-yustitsii> (дата звернення: 05.04.2022).

References

1. Loboiko, L. M. (2014). *Kryminalnyi protses [Criminal proceedings]* : pidruchnyk. K. : Istyna. 432 s. [in Ukrainian].
2. Trofymenko, V. M. (2016). *Teoretychni ta pravovi osnovy dyferentsiatsii protsesualnoi formy u kryminalnomu sudochynstvi [Theoretical and legal bases of differentiation of procedural form in criminal proceedings]* : monohrafiia. Kh. : TOV «Oberih». 304 s. [in Ukrainian].
3. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini : Ukaz Prezydenta Ukrainy № 64/2022 vid 24 liutoho 2022 roku [On the imposition of martial law in Ukraine : Decree of the President of Ukraine № 64/2022 of February 24, 2022]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (data zvernennia: 05.04.2022) [in Ukrainian].
4. Pro prodovzhennia stroku dii voiennoho stanu v Ukraini : Ukaz Prezydenta Ukrainy № 133/2022 vid 14 bereznia 2022 roku [On the extension of martial law in Ukraine : Decree of the President of Ukraine № 133/2022 of March 14, 2022]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1332022-41737> (data zvernennia: 05.04.2022) [in Ukrainian].
5. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy ta Zakonu Ukrainy «Pro poperednie uviaznennia» shchodo dodatkovoho rehuliuвання zabezpechennia diialnosti pravookhoronnykh orhaniv v umovakh voiennoho stanu : Zakon Ukrainy vid 03 bereznia 2022 roku [On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine and the Law of Ukraine “On Pre-trial Detention” on Additional Regulation of Ensuring the Activities of Law Enforcement Bodies in Martial Law : Law of Ukraine of March 3, 2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20#n5> (data zvernennia: 05.04.2022) [in Ukrainian].
6. Zavtur, V. A. (2020). Otsinka dopustymosti dokaziv, otrymanykh u poriadku st. 615 KPK Ukrainy [Assessment of the admissibility of evidence obtained in accordance with Art. 615 of the Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy* : u 3 t. : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Odesa, 15 trav. 2020 r.) / vidp. red. M. R. Arakelian. Odesa : Helvetyka. T. 3. S. 269–274 [in Ukrainian].
7. Teteriatnyk, H. K. (2020). Diia u prostori ta chasi norm, yaki rehuliuut poriadok kryminalnoho provadzhennia v umovakh nadzvychnykh pravovykh rezhymiv [Action in space and time of the norms regulating the order of criminal proceedings in the conditions of emergency legal regimes]. *Yurydychni naukovyi elektronni zhurnal*. № 4. S. 424–427 [in Ukrainian].
8. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13 kvitnia 2012 roku [Criminal Procedure Code of Ukraine of April 13, 2012]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (data zvernennia: 05.04.2022) [in Ukrainian].
9. Lazukova, O. V. (2018). Osoblyvyi rezhym dosudovoho rozsliduvannia v umovakh voiennoho, nadzvychnoho stanu abo u raioni provedennia antyterrorystychnoi operatsii [Special regime of pre-trial investigation in the conditions of martial law, state of emergency or in the area of anti-terrorist operation] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kharkiv. 20 s. [in Ukrainian].
10. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy shchodo udoskonalennia poriadku zdiisnennia kryminalnoho provadzhennia v umovakh voiennoho, nadzvychnoho stanu» № 7183 vid 20.03.2022 [Draft Law of Ukraine “On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine to Improve the Procedure for Conducting Criminal Proceedings in a State of War, State of Emergency” № 7183 of March 20, 2022]. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1247144> (data zvernennia: 05.04.2022) [in Ukrainian].
11. Krapyvin, Ye. (2022). Parlament pid chas viiny. Tretie zasidannia: shcho zminytsia u kryminalnii yustitsii? [Parliament during the war. Third meeting: what will change in criminal justice?] *JustTalk*. 24 bereznia 2022 roku. URL: <https://justtalk.com.ua/post/parlament-pid-chas-vijni-trete-zasidannya-scho-zminitsya-u-kriminalnoi-yustitsii> (data zvernennia: 05.04.2022) [in Ukrainian].

Loskutov Tymur,

Doctor of Law, Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2686-9201>

GENERAL ISSUES OF LEGAL REGULATION OF THE SPECIAL PROCEDURE OF CRIMINAL PROCEEDINGS DUE TO THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW

The article examines the general issues of legal regulation of the special procedure of criminal proceedings due to the legal regime of martial law. An analysis of recent research and publications shows that although proceduralists have explored some of the problems associated with the regulation of the special criminal procedure under martial law, there are still unexplored issues. The purpose of the article is formulated as a study of general issues of legal regulation of the special order of criminal proceedings due to the legal regime of martial law. It is indicated that in order to achieve this desired result, the following tasks should be performed: to analyze the criminal procedural legislation and scientific views on the special procedure of criminal proceedings under the martial law; to identify general problematic issues of legal regulation in relation to the specified special procedure of criminal proceedings and to suggest ways of their solution. During the presentation of the main material it is noted that the conditions of martial law require the implementation of a differentiated criminal procedural form, "special" criminal procedural rules. It is noted that the legal regulation of the special procedure of criminal proceedings due to the legal regime of martial law is imperfect and needs legislative refinement. It is proposed in the content of the criminal procedure law in terms of legal regulation of criminal proceedings in martial law to list not individual articles, but to determine the chapters on all measures to ensure criminal proceedings, investigative (investigative) actions on which judicial control of the investigating judge may be replaced by prosecutorial supervision the head of the relevant prosecutor's office. It is determined that the legal regulation of the special procedure of criminal proceedings under the martial law should be improved by optimizing the structure of Section IX-1 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, supplementing the latter with other articles designed to regulate criminal proceedings during hostilities. Prospects for further research in this area are outlined.

Key words: special order; legal regime; judicial control; investigative (search) actions; measures to ensure criminal proceedings; pre-trial investigation; procedural form.

Надіслано до редколегії 20.04.2022
Рекомендовано до публікації 22.04.2022